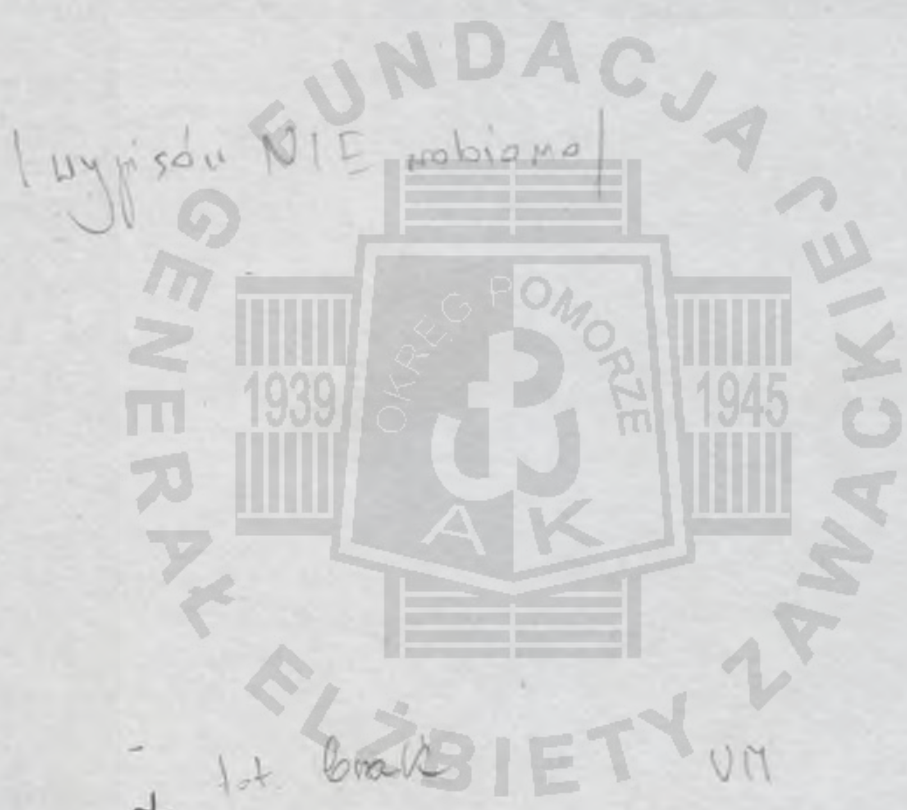

MEMORIAL

General Marii Wittek

+ lat. brak VM POW
JANKOWSKA Zofia

| ? - 1920 |

3055 | WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

JANKOWSKA Zofia

3055 | WSK

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓5

VI. Fotografie — zob. ziemieniski

I/1. Relacja:

- Relacja Janowski Zofii przesłana e-mail'em 22.VI.2005r. pwr. A. Cieślak. Msp. org. k.1, s.1.
- Relacja Z. Janowski przesłana e-mail'em pwr. J. Dufret, 27.VI.2005r. Msp. org. k.1, s.2.
- Relacja Z. Janowski - opr. pwr. E. 2. i D. Kr. (wydruk 6.VII.2005) k.2, s.3-4.
- Biogram Z. Janowski oprac. pwr. E. 2. i D. Kr. do II. tomu «Słownika VM Kobiet» z uwagami prof. T. Friedel. Msp. org. k.2, s.5-6. (Data 29.VIII.2005).
- Relacja Zofii Janowski przesłana pwr. M. Suleja i U. Miszteba 4.V.2007. Msp. org. k.2, s.7-8.

Przysiężenie A. Gieslik e-mailom 22.11.05

1/1-1

JANKOWSKA ZOFIA

[fot. w Ziemiańskim, s. 175]

Zofia Jankowska była prezeską Macierzy Polskiej i „Koła Polek” w Winnicy, znaną działaczką społeczną. Odbywały się u niej liczne zebrania organizacyjne, do jej domu trafiali przyjeżdżający z Kraju kurierzy. Udzielała także schronienia ukrywającym się peowiakom.

27 grudnia 1919 r. została w mieszkaniu Zofi Jankowskiej przeprowadzona rewizja, w trakcie której bolszewicy znaleźli przepisywane przez jej córkę, Marię Jankowską, adiutantkę Okręgu POW w Winnicy (ps. „Prawdzie”) raporty. Maria Jankowska oświadczyła, że papiery te należą do niej, a matka o niczym nie wie. Aresztowana, zdołała zbiec z więzienia.

Zofia Jankowska została aresztowana 13 stycznia 1920 r. przez CzeKa, poszukujące jej córki, na skutek zeznań aresztowanego wcześniej członka POW Borkowskiego. Mimo przesłuchań, Zofia Jankowska nie tylko nie wydała żadnych informacji o swej córce i innych peowiakach, ale wspierała współwięźniarki i uczyła patriotycznych pieśni. Z więzienia przesyłała dzieciom listy, polecając wierną służbę Ojczyźnie.

Rozstrzelana przez bolszewików w nocy z 5 na 6 marca 1920 r. wraz z grupą peowiaków (Janina Koczorowska, Zofia Łazowska, komendant Tadeusz Łukasiewicz, Wiktor Warzański) z Winnicy. 1 maja 1920 r., po zajęciu Winnicy przez Wojsko Polskie, odnaleziono ciała straconych, a 2 maja pochowano ich uroczystie z honorami wojskowymi.

Za pełną poświęcenia i ofiar prace oraz śmierć bohaterską wraz z całą grupą przedstawiona do odznaczenia krzyżem Virtuti Militari na wniosek Komendanta KN 3 Henryka Józewskiego. Nr krzyża 7913.

Źródła: Ziemiański I., *Praca kobiet...* passim.

Przeprędo y. Dufnet e-mailem 27.11.05

1/1-2

JANKOWSKA ZOFIA (?-1920)

[fot. w Ziemiańskim]

Była w Borsowie w czasie nielaboracyjnego organizatorka oświaty

Data i miejsce urodzenia Zofii Jankowskiej oraz bliższe dane bibliograficzne pozostają nieznane. Była prezeską Macierzy Polskiej i „Koła Polek” w Winnicy, znaną działaczką społeczną. Od grudnia 1918 r. była członkinią Okręgowej Komendy POW w Winnicy. Odbywały się u niej liczne zebrania organizacyjne, do jej domu trafiali przyjeżdżający z kraju kurierzy Naczelnego Dowództwa. Udzielała także schronienia ukrywającym się peowiakom. 27 grudnia 1919 r. została w jej mieszkaniu przeprowadzona rewizja przez żołnierzy I Korpusu Ukraińców Galicyjskich, którzy znaleźli przy Zofii Jankowskiej raporty sporządzone przez jej córkę, Marię Jankowską (ps. „Prawdzie”), adiutantkę i skarbniczkę Okręgu Winnickiego POW od października 1919 r. Przyznała się ona do autorstwa raportów, czym uratowała matkę, ale sama została aresztowana i przewieziona do więzienia w Lityniu, skąd uciekła w styczniu 1920 r.

Na początku 1920 r. rozpoczęły się w ręce bolszewików dostali się pierwsi członkowie Komendy Okręgowej POW Winnicy. 13 stycznia została zatrzymana Zofia Jankowska. Aresztowanie to były wynikiem zdrady, jakiej dopuścił się podczas śledztwa ówczesny adiutant Okręgu Winnickiego, ppor. Borkowski, który dostarczył CzeKa dowodów na jej przynależność do POW. Podczas ciężkiego śledztwa, Jankowska nie zdradziła miejsca pobytu córki, nie ujawniła też żadnych informacji o innych peowiakach. Wspierała współwięźniarki, które uczyła pieśni patriotycznych. Z więzienia przesyłała dzieciom listy, polecając wierną służbę Ojczyźnie.

Egzekucję wykonano w CzeKa w nocy z 5 na 6 marca 1920 r. Wraz z Jankowską zginęło jeszcze pięciu członków POW, w tym Zofia Łazowska (VM) i Janina Koczorowska. (VM). 1 maja 1920 r. po zajęciu Winnicy przez wojsko polskie odnaleziono ich ciała, a 2 maja z oddaniem honorów wojskowych odbył się uroczysty pogrzeb na miejscowym cmentarzu.

Zofia Jankowska *za pełną poświęcenia i ofiar pracę oraz śmierć bohaterską*, jak napisał we wniosku odznaczeniowym Komendant KN Henryk Józefski, została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari* V klasy, ogłoszonym w Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z dnia 4 stycznia 1923 r. Nr krzyża 7913.

BIBLIOGRAFIA

Pepłoński A., *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Warszawa 1999, s. 184; Ziemiański, *Praca kobiet...*, passim.

Opisec. E2 i D.Kr. II egz. 2 1/1-3 Wydruk 601105 jest fot. Liemiew'ska
członkini Okręgowej Komendy i Oddziału Żeńskiego POW w Winnicy, rozstrzelana przez CzeKa

Data i miejsce urodzenia Zofii Jankowskiej oraz bliższe dane bibliograficzne pozostają nieznane. Była zamężna za Jankowskiego (imię nieznane) i miała córkę Marię urodzoną w 1899. Była w Brześciu Litewskim czołową działaczką Towarzystwa „Oświata”, działającego pod przykrywką Rzymsko-Katolickiego Towarzystwa Dobroczyńności.

W latach I wojny światowej była prezeską Macierzy Polskiej i „Koła Polek” w Winnicy. Od grudnia 1918 należała do Okręgowej Komendy POW w Winnicy. W jej domu odbywały się liczne zebrania organizacyjne, trafiali tam przyjeżdżający z kraju kurierzy Naczelnego Dowództwa, udzielała także schronienia ukrywającym się peowiakom. W 1919 tworzyła wraz z córką Marią Jankowską oraz z Ireną i Haliną Baranowskimi, Anną i Marią Kownackimi, Zofią Łazowską (VM), Haliną Trentowską i Apolonią Zapałową Oddział Żeński POW w Winnicy. Dnia 27 XII 1919 w mieszkaniu Zofii została przeprowadzona rewizja przez żołnierzy I Korpusu Ukraińców Galicyjskich. Znaleźli oni raporty sporządzone przez jej córkę Marię, która przyznała się do ich autorstwa, czym uratowała matkę, ale sama została aresztowana i przewieziona do więzienia w Lityniu, skąd uciekła w styczniu 1920.

Na początku 1920, po zajęciu Winnicy przez bolszewików, rozpoczęły się aresztowania wśród członków Komendy Okręgowej POW Winnicy. Zofia została aresztowana 13 stycznia na skutek zdrady, jakiej dopuścił się podczas śledztwa ówczesny adiutant Okręgu Winnickiego, ppor. Borkowski, który dostarczył CzeKa dowodów na jej przynależność do POW. Podczas ciężkiego śledztwa nie ujawniła żadnych informacji o innych peowiakach, nie zdradziła też miejsca pobytu córki. Wspierała współwięźniarki, które uczyła pieśni patriotycznych. Z więzienia przysyłała dzieciom listy, polecając wierną służbę Ojczyźnie. Została rozstrzelana przez CzeKa w lesie pod Winnicą w nocy z 5 na 6 III 1920 wraz z pięcioma innymi członkami POW, w tym Z. Łazowską (VM) i J. Kaczorowską (VM). Po zajęciu Winnicy przez Wojsko Polskie i odnalezieniu grobu rozstrzelanych, dnia 2 V 1920 odbył się ich uroczysty pogrzeb w obecności Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego.

Zofia Jankowska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 (Adj. Gen. L. 13391) na wniosek Komendanta KN III Henryka Józewskiego *za pełną poświęcenia i ofiar pracę oraz śmierć bohaterską* została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. Krzyża 7913.

Córka Zofii, Maria Jankowską (1899-...), od 1917 pracowała w ochronkach dla dzieci uchodźców wojennych w Winnicy, od 1919 członkini POW pod ps. „Prawdzic”, pełniła kolejno funkcję łączniczki placówek POW na terenie Podola, potem adiutanta komendanta placu w Winnicy, adiutanta i skarbnika Komendy Okręgu Winnickiego POW. W tym czasie zorganizowała wykradzenie z więzienia aresztowanych przez Ukraińców peowiaków i wyprawienie ich do Kraju. Z kolei ona, aresztowana przez Ukraińców i poddana torturom, niczego nie ujawniła. Po wejściu bolszewików do Winnicy wywieziona do Litynia, skąd zbiegła. Po zajęciu Podola przez Wojsko Polskie wyjechała w lipcu 1920 do Warszawy i tam wstąpiła do Straży Obywatelskiej, a od 1921 do 1939 pracowała w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. Odznaczona KW (1922) i Krzyżem Niepodległości (1939).

APAK, T. 3055/WSK; CAW, sygn. KN 28.III.1939 (Jankowska M.), KW 42/J-596 (Jankowska M.); Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4 I 1923;

Filipow K., *Order Virtuti Militari 1792-1945*; Warszawa 1990, s. 115; *Kawalerowie VM. Polak ...*, s. 171-172; Peplowski A., *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Warszawa 1999, s. 184; Wesołowski, *Order VM...* - brak wzmianki, ale pod nr. Krzyża 7913 jest puste miejsce; Ziemiański, *Praca kobiet...*, passim

23 VIII 05 11-5

JANKOWSKA ZOFIA (?-1920), działaczka społeczna w Brześciu Litewskim; członkini Komendy Okręgowej POW i organizatorka Oddziału Żeńskiego POW w Winnicy, rozstrzelana przez CzeKa

Data i miejsce urodzenia Zofii Jankowskiej oraz bliższe dane biograficzne pozostają nieznane. Była zamężna za Jankowskiego (imię nieznane) i miała córkę Marię urodzoną w 1899. Była w Brześciu Litewskim czołową działaczką Towarzystwa „Oświata”, działającego pod przykrywką Rzymsko-Katolickiego Towarzystwa Dobroczynności. Hm
H jako
H jako

W latach I wojny światowej była prezeską Macierzy Polskiej i „Koła Polek” w Winnicy. Od grudnia 1918 należała do Okręgowej Komendy POW w Winnicy. W jej domu odbywały się liczne zebrania organizacyjne, trafiali tam przyjeżdżający z kraju kurierzy Naczelnego Dowództwa, udzielała także schronienia ukrywającym się peowiakom. W 1919 tworzyła wraz z córką Marią Jankowską oraz z Ireną i Haliną Baranowskimi, Anną i Marią Kownackimi, Zofią Łazowską (VM), Haliną Trentowską i Apolonią Zapałową Oddział Żeński POW w Winnicy. Dnia 27 XII 1919 w mieszkaniu Zofii została przeprowadzona rewizja przez żołnierzy I Korpusu Ukraińców Galicyjskich. Znaleźli oni raporty sporządzone przez jej córkę Marię, która przyznała się do ich autorstwa, przynajmniej uratowała matkę, ale sama została arestowana i przewieziona do więzienia w Lityniu, skąd uciekła w styczniu 1920. H
H
H
H

Na początku 1920, po zajęciu Winnicy przez bolszewików, rozpoczęły się aresztowania wśród członków Komendy Okręgowej POW Winnicy. Zofia została aresztowana 13 stycznia na skutek zdrady, jakiej dopuścił się podczas śledztwa ówczesny adiutant Okręgu Winnickiego, ppor. Borkowski, który dostarczył CzeKa dowodów na jej przynależność do POW. Podczas ciężkiego śledztwa nie ujawniła żadnych informacji o innych peowiakach, nie zdradziła też miejsca pobytu córki. Wspierała współwięźniarki, które uczyła pieśni patriotycznych. Z więzienia przesyłała dzieciom listy, polecając wierną służbę Ojczyźnie. Została rozstrzelana przez CzeKa w lesie pod Winnicą w nocy z 5 na 6 III 1920 wraz z pięcioma innymi członkami POW, w tym Z. Łazowską (VM) i J. Kaczorowską (VM). Po zajęciu Winnicy przez Wojsko Polskie i odnalezieniu grobu rozstrzelanych, dnia 2 V 1920 odbył się ich uroczysty pogrzeb w obecności Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego. H
H
H
H

Zofia Jankowska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 (Adj. Gen. L. 13391) na wniosek Komendanta KN III Henryka Józewskiego za pełną poświęcenia i ofiar pracę oraz śmierć bohaterską została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. Krzyża 7913.

11-6

Córka Zofii, Maria Jankowską (1899-...), od 1917 pracowała w ochronkach dla dzieci uchodźców wojennych w Winnicy, od 1919 członkini POW pod ps. „Prawdzie”, pełniła kolejno funkcję łączniczki placówek POW na terenie Podola, potem adiutanta komendanta placu w Winnicy, adiutanta i skarbnika Komendy Okręgu Winnickiego POW. W tym czasie zorganizowała wykradzenie z więzienia aresztowanych przez Ukraińców peowiaków i wyprawienie ich do Kraju. Z kolei ona, aresztowana przez Ukraińców i poddana torturom, niczego nie ujawniła. Po wejściu bolszewików do Winnicy wywieziona do Litynia, skąd zbiegła. Po zajęciu Podola przez Wojsko Polskie wyjechała w lipcu 1920 do Warszawy i tam wstąpiła do Straży Obywatelskiej, a od 1921 do 1939 pracowała w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. Odznaczona KW (1922) i Krzyżem Niepodległości (1939).

APAK, T. 3055/WSK; CAW, sygn. KN 28.III.1939 (Jankowska M.), KW 42/J-596 (Jankowska M.); Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4 I 1923; Filipow K., *Order Virtuti Militari 1792-1945*; Warszawa 1990, s. 115; *Kawalerowie VM. Polak ...*, s. 171-172; Peplowski A., *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Warszawa 1999, s. 184; Wesołowski, *Order VM...* - brak wzmianki, ale pod nr. Krzyża 7913 jest puste miejsce; Ziemiański, *Praca kobiet...*, passim

JAŃCZAK Maria zob. BZURA Maria

JAŃCZYK Józefa Rita zob. FABIJAŃCZYK Józefa Rita

Biogram oprac. przez E2 i D.W. do II tomu
„Słownika VM kobiet” z uwagami
prof. T. Friedel

Przyjeździ M. Sulaj i W. Misztel

11.02. 1754/WSK-412/07/MS/191

11-7

Tu jej FOTO !!!

Zofia Jankowska

Przed I wojna światową była w Brześciu Litewskim czołową działaczką Towarzystwa „Oświata” działającego pod przykrywką Rzymsko-Katolickiego Towarzystwa Dobroczyńności.

W latach wojny była w Winnicy prezeską Macierzy Polskiej, a następnie Koła Polek. Jej mieszkanie stało się ważną placówką polskości i działalności niepodległościowej. Zatrzymywali się u niej kurierzy POW oraz ukrywali peowiaci zbiegli z więzień. W 1919 r. tworzyła wraz z córką Marią, oraz z Ireną i Haliną Baranowskimi, Anną i Marią Kownackimi, Zofią Łazowską, Haliną Trentowską i Apolonią Zapałową Oddział Żeński POW w Winnicy.

W dniu 27 grudnia 1919 r. przed świtem Ukraińcy (tzw. haliczanie) zrobili rewizję w jej mieszkaniu, podczas której znaleźli raporty jej córki do Komendy Naczelnej POW w Kijowie. Nie została wtedy aresztowana ponieważ Maria przyznała się do raportów i oświadczyła, że matka o niczym nie wiedziała. Jednak niedługo potem, w dniu 13 stycznia 1920 r. została aresztowana przez bolszewików, którzy w międzyczasie zajęli Winnicę. Wydał ją ppor. Borkowski, adiutant Okręgu Winnickiego KN III POW aresztowany przez „Czeka” dzień wcześniej. Była jedną z kilku członków POW z Winnicy aresztowanych wskutek zeznań Borkowskiego. Podczas przesłuchań usiłowano zmusić ją do ujawnienia miejsca pobytu córki Marii. Do 5 marca 1920 r. przetrzymywano ją w Więzieniu Centralnym w Winnicy. W dniu tym wraz z Zofią Łazowską, Janiną Koczorowską, Tadeuszem Łukasiewiczem, Wiktorem Warzańskim i innymi została przeprowadzona do siedziby „Czeka”. Tam zostali po raz ostatni przesłuchani, a następnie, o drugiej w nocy 6 marca 1920 r. rozstrzelani w lesie pod Winnicą.

W dniu 1 maja 1920 r., po zajęciu Winnicy przez Wojsko Polskie, odnaleziono ciała straconych, a 2 maja pożebano ich uroczystie z honorami wojskowymi.

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. (Adj. Gen. L. 13391 VM) odznaczona pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Virtuti Militari (l. k. 7913).

Córka Zofii Jankowskiej – Maria, ur. 20 grudnia 1899 r. w Rosołówce na Wołyniu w 1917 r. ukończyła gimnazjum w Winnicy i oddała się pracy w ochronkach dla dzieci uchodźców wojennych. W maju 1919 r. wstąpiła do POW. Początkowo pełniła pod ps. Prawdzic funkcję łączniczki placówek POW na terenie Podola. W październiku tego roku została mianowana adiutantem komendanta placu w Winnicy. Przyczyniła się do uwolnienia oddziału partyzanckiego Kruka-Strzeleckiego internowanego przez Ukraińców. W grudniu objęła po Irenie Baranowskiej, ps. Akszak funkcję adiutanta Komendy Okręgu oraz skarb Okręgu. W tym czasie zorganizowała wykradzenie z więzienia peowiaków aresztowanych przez „haliczian”, przechowała ich, a następnie wyprawiła do Kraju.

Aresztowana przez „haliczian” i poddana torturom niczego nie ujawniła. Po wejściu bolszewików do Winnicy została wywieziona przez uciekającego przed bolszewikami atamana Szepela do Litynia skąd zbiegła. Po zajęciu Podola przez Wojsko Polskie wyjechała w lipcu 1920 r. do Warszawy. Wstąpiła do Straży Obywatelskiej, a od 1921 do 1939 r.

2/1-8

pracowała w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, gdzie w 1939 r. pełniła funkcje sekretarki Inspektoratu Pracy. Mieszkała przy ul. Nowogrodzkiej 11.

Odznaczona w grudniu 1922 r. Krzyżem Walecznych, a w 1939 r. Krzyżem Niepodległości.

Źródła:

CAW, syg. KN 28.III.1939 (Jankowska Maria), KW 42/J-596 (Jankowska Maria).
Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4 stycznia 1923 r.

Ziemiański I., Praca kobiet w POW – Wschód, Warszawa 1933, s. 25, 99, 100, 108-112, 175-176, 211-212, 215, 218.

Brak w CAW akt odzn. Jankowskiej Zofii syg. KN 3.VI. 1933.

JANKOWSKA Zofia

V. Niezwisłowe karty informacyjne

~~VM~~

POW

ŻANKOWSKA ZOFIA

to nie UM

- więźniarka obozu Ostwiec
zmarła na tyfus 1945

ZOB. "OKUPACJA I MEDYCYNA"
K.W., 1975, W-WA

ZMik.X103

S. 207

i

~~VII~~

~~POW~~

JANKOWSKA Jolie
z d. Gerlicke

1939 OKRĘG POMORZE 1945
AK Jolie

Zob. Jankowski "z fałszywym"
t. 1 'passim

D.K. 803

i

UM

POW

JANKOWSKA Zofia

1939

1945

Zob. Liemieniński J. "Prace kobiet w POW",
W-wie 1933, s. 215, 218, pers'm

D. W. 95

i

UM

POW

JANKOWSKA Zofie

- odznaczona posmiertnie UM 2e
udziel. w POW

Zob. Filipow K., Order UM 1792-1945, Uwe 1990,
s. 115

Dku. IV 09

i

VM

POW

JANKOWSKA Zofie

- członkini komendy drogowej KN-III w
Winnicy, aresztowana na początku sty-
cznia 1920 r. razem z komendantem
Tadeuszem Kukasiewiczem, Zofią Terowską,
Wiktorem Wereniskim i Janiną Kocznowską.
Po ciężkim śledztwie wszyscy zostali
rozstrzelani.

Zob. Peplom'ski A., Wywiad w wojnie pol.-kocz.
1918-1920, W-wa 1999, s. 184

b.w. 1009

JANKOWSKA Zofia

